

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ПЕДАГОГ ВА РАЎБАР КАДРЛАРИНИ
ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИ
ТАШКИЛ ЭТИШ БОШ ИЛМИЙ - МЕТОДИК МАРКАЗИ

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ САНЪАТ ВА МАДАНИЯТ ИНСТИТУТИ
ХУЗУРИДАГИ ПЕДАГОГ КАДРЛАРИНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА
УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ТАРМОҚ МАРКАЗИ

“Тасдиқлайман”

Тармоқ маркази директори

О.А.Хасанов

“ _____ ” _____ **2015 йил**

Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналари
модули

“Дирижёрлик”, “Вокал санъати”, “Чолғу ижрочилиги”, “Халқ ижодиёти”,
“Бастакорлик” ОТМ таълим йўналишлари ва мутахассисликлари бўйича
умумкасбий ва ихтисослик фанларидан дарс берувчи педагоглар учун

ЎҚУВ-УСЛУБИЙ МАЖМУА

Тошкент – 2015

Тузувчи:

А.Лутфуллаев – Ўзбекистон давлат консерваторияси профессори

Такризчи:

А.Мансуров - профессор

Эксперт:

Ў.Тошматов – профессор

1.ИШЧИ ДАСТУРНИНГ НАМУНАВИЙ ДАСТУРГА МОСЛИГИ

Мазкур Ўқув-услугий мажмуа (ЎУМ) Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти ҳузуридаги малака ошириш ва қайта тайёрлаш тармоқ марказининг тингловчилари учун ўқув режасига киритилган - “Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналари” деб номланган 10 соатга мўлжалланган Модул (курс)ни чуқур ўзлаштириш мақсадида тузилган. Санъат соҳасида кадрлар тайёрлайдиган Ўзбекистон олий таълим муассасаларида “Дирижёрлик”, “Вокал санъати”, “Чолғу ижрочилиги”, “Халқ ижодиёти”, “Бастакорлик” ОТМ таълим йўналишлари ва мутахассисликлари бўйича умумқасбий ва ихтисослик фанларидан дарс берувчи профессор-ўқитувчилари, шунингдек, малака ошириш ва қайта тайёрлаш Тармоқ марказларида маъруза ва амалий фанларни олиб борадиган мутахассислар ҳам ундан фойдаланишлари мумкин.

Мажмуада берилаётган модулнинг Ишчи ўқув дастури тасдиқланган Намунавий дастурга тўлиқ мос келади.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ПЕДАГОГ ВА РАЎБАР КАДРЛАРНИ
ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИ
ТАШКИЛ ЭТИШ БОШ ИЛМИЙ - МЕТОДИК МАРКАЗИ**

**ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ САНЪАТ ВА МАДАНИЯТ ИНСТИТУТИ
ҲУЗУРИДАГИ ПЕДАГОГ КАДРЛАРНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА
УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ТАРМОҚ МАРКАЗИ**

“Тасдиқлайман”

Тармоқ маркази директори

О.А.Хасанов

“ _____ ” _____ 2015 йил

**Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналари
модули**

“Дирижёрлик”, “Вокал санъати”, “Чолғу ижрочилиги”, “Халқ ижодиёти”,
“Бастакорлик” ОТМ таълим йўналишлари ва мутахассисликлари бўйича
умумкасбий ва ихтисослик фанларидан дарс берувчи педагоглар учун

ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ

Тошкент – 2015

Ишчи ўқув дастури ЎзДСМИ ҳузуридаги педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ марказида кўриб чиқилди ва тасдиқланди. (_____ 2015 йил, № __ сонли баённомаси).

Тузувчи: А.Лутфуллаев – Ўзбекистон давлат консерваторияси профессори

Такризчи: А.Мансуров – профессор

Ў.Тошматов – профессор

Дастурнинг асосий мақсади ва вазифалари

Ушбу ишчи ўқув дастурининг асосий мақсади - маълум бир чолғуда профессионал ижрочи, бастакор, дирижёр ёки хонанда олий таълим муассасаларида педагогик фаолият олиб бораётган, малака ошириш учун келган тингловчиларга “Устоз-шогирд” мактаблари, уларнинг ривожланиш тенденциялари ҳақида зарурий билимларни ўргатишдан иборат. Тингловчилар маърузаларнинг тинглаб, чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналарининг давомийлиги ҳақида аниқ тасаввурга эга бўлишлари зарур.

Ўқув дастурининг вазифалари – тингловчи мутахассислигидан келиб чиқиб фақат асосий билишилиши лозим бўлган “Устоз-шогирд” тизимида педагогик фаолият олиб бориш методлари билан чегараланмай, балки устоз кифоаси профессиограммаси, “Устоз-шогирд” анъаналари ривожига ҳисса қўшган буюк санъаткорларнинг ўрнига билар ҳақида ҳам керакли билимларни олишлари зарур. Бу давр тақозоси, умумбашарий таълим талабларига жавоб беради. Тингловчилар дунёқарашини, билим чегарасини кенгайтириб бориш зарур. “Устоз-шогирд” анъаналарини кадрия сифатида билиш билан уларнинг умумий савиялари баланд бўлади. Машғулотларда устозлардан шогирдларга ўтиб келаётган ижрочилик имкониятлари ва энг асосийси ижро талқини ҳақида ҳам сўз юритилади.

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти ҳузуридаги малака ошириш ва қайта тайёрлаш тармоқ марказининг тингловчилари учун киритилган “Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналари” деб номланган 10 соатга мўлжалланган курс - жаҳон ва Ўзбекистон мусиқа маданияти риводланиш поғоналарини ўрганиш, турли оркестрлар таркиби учун чолғулаштирилган партитура намуналари таҳлили асосида тузилган.

Маъруза-тренинг машғулотлари мавзулари

№	Мавзунинг номи	Маъ-руза	Амалий	Кўчма машғулот	Тажриба алмашиш	Мустақил
1.	“Устоз-шогирд” мактаблари, уларнинг ривожланиш тенденциялари; Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналарининг давомийлиги ва “Устоз-шогирд” тизимида педагогик фаолият олиб бориш методлари(маъруза);	2				

2.	Ўзбекистон ва жаҳон мусиқа маданиятида эътироф этилган устоз-шогирд анъаналарига оид энг сара мусиқий намуналарини тинглаш (амалий).		2			
3.	Устоз кифаси профессиограммаси ва “Устоз-шогирд” анъаналари ривожига ҳисса қўшган буюк санъаткорларнинг ўрни; “Устоз-шогирд” анъаналарини қўллаш методикаси ҳақидаги билим ҳамда кўникмаларни шакллантириш (маъруза);	2				
4.	Ўзбекистон ва жаҳон мусиқа маданиятида эътироф этилган устоз-шогирд анъаналарига оид энг сара мусиқий намуналарини тинглаш (амалий).		2			
5.	Тингловчига маълум бўлган замондош устоз-шогирдлар ҳақида ёзма ишнимустақил бажариш					2
ЖАМИ: 10 соат		4	4			2

1-мавзу: “Устоз-шогирд” мактаблари, уларнинг ривожланиш тенденциялари (2 соат)

Режа:

1. Инсоният маданиятида мусиқий ижрочилик ва устоз-шогирд анъанасининг пайдо бўлиши тарихидан.
2. Ўзбекистон ва жаҳон мусиқа маданиятида устоз-шогирд мактабларининг шаклланиши ва ривожланиш босқичлари.
3. Ўзбекистон ва жаҳон мусиқа маданиятида эътироф этилган устоз-шогирд анъаналарига оид энг сара мусиқий намуналарини тинглаш (амалий).

Педогогик технологияларнинг қўлланилиши

Ушбу мавзунини ўқишда муаммоли таълим технологиялари, “ақлий хужум” ва “кластер” усулларидан фойдаланилади.

2-мавзу. Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналарининг давомийлиги ва “Устоз-шогирд” тизимида педагогик фаолият олиб бориш методлари (2 соат)

Режа:

1. Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналарининг давомийлиги.
2. “Устоз-шогирд” тизимида педагогик фаолият олиб бориш методлари.
3. Ўзбекистон ва жаҳон мусиқа маданиятида эътироф этилган устоз-шогирд анъаналарига оид энг сара мусиқий намуналарини тинглаш (амалий).

Педагогик технологияларнинг қўлланилиши

Ушбу мавзунинг ўқишида муаммоли таълим технологиялари, “ақлий хужум” ва “кластер” усулидан фойдаланилади.

3-мавзу. Устоз қиёфаси профиограммаси ва “Устоз-шогирд” анъаналари ривожига ҳисса қўшган буюк санъаткорларнинг ўрни (2 соат)

Режа:

1. Устоз қиёфаси профиограммаси ва “Устоз-шогирд” анъаналари ривожига ҳисса қўшган буюк санъаткорларнинг ўрни.
2. Устоз-шогирд анъаналари ва мактаблари ҳақидаги ўқув адабиётлар.
3. Ўзбекистон ва жаҳон мусиқа маданиятида эътироф этилган устоз-шогирд анъаналарига оид энг сара мусиқий намуналарини тинглаш (амалий).

Педагогик технологияларнинг қўлланилиши

Ушбу мавзунинг ўқишида муаммоли таълим технологиялари, “ақлий хужум” ва “кластер” усулидан фойдаланилади.

4-мавзу. “Устоз-шогирд” анъаналарини қўллаш методикаси ҳақидаги билим ҳамда кўникмаларни шакллантириш (2 соат)

Режа:

1. “Устоз-шогирд” анъаналарини қўллаш методикаси ҳақидаги билим ҳамда кўникмаларни шакллантириш
2. Олий таълим тизимида чолғу ижрочилиги фанлари педагогларига қўйиладиган талаблар.

3. Ўзбекистон ва жаҳон мусиқа маданиятида эътироф этилган устоз-шоғирд анъаналарига оид энг сара мусиқий намуналарини тинглаш (амалий).

Педогогик технологияларнинг қўлланилиши

Ушбу мавзунини ўқишда муаммолик таълим технологиялари, “ақлий хужум” ва “кластер” усулидан фойдаланилади.

Мустақил иш

Аудиторияда олинган билим ва кўникмаларни мустаҳкамлаш, ўтилган мавзу бўйича мустақил тайёргарлик ишларини бажариш. Ушбу мақсадларда ахборот-таълим ресурсларидан, тармоқ марказида мавжуд адабиёт ва ноталардан, фонотека ва видеотека жамғармасидан ва концерт залларидан унумли фойдаланиш. Мазкур фаннинг хусусиятларидан келиб чиқиб касбий маҳоратни ривожлантириш ва такомиллаштиришга қаратилган вазифаларни мақсадли амалга ошириш.

Тавсия этиладиган адабиётлар рўйхати

1. Д.А.Муродова – Интерпретация фортепианной музыки. Т., “Мусиқа” нашриёти. 2006.
2. А.Қ.Лутфуллаев – Ўзбек халқ чолғуларидан ижрочилик санъати. Т., “Мусиқа” нашриёти. 2010.
3. Р.Ю.Юнусов – Фахриддин Содиков. Т., 2005.

Интернет маълумотлари:

1. <http://www.assc.uz/Axborotresursmarkazi>
2. <http://www.conservatoriy.uz>
3. <http://www.gov.uz>
4. <http://www.lex.uz>
5. <http://www.ziyonet.uz>
6. www.tdpu.uz
7. www.dsmi.uz
8. www.bimm.uz
9. www.dsmimarkaz.uz

2.МАЪРУЗА МАТНИ

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ПЕДАГОГ ВА РАЎБАР КАДРЛАРНИ
ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИ
ТАШКИЛ ЭТИШ БОШ ИЛМИЙ - МЕТОДИК МАРКАЗИ**

**ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ САНЪАТ ВА МАДАНИЯТ ИНСТИТУТИ
ҲУЗУРИДАГИ ПЕДАГОГ КАДРЛАРНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА
УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ТАРМОҚ МАРКАЗИ**

“Тасдиқлайман”

Тармоқ маркази директори

О.А.Хасанов

“ _____ ” _____ 2015 йил

**Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналари
модули**

“Дирижёрлик”, “Вокал санъати”, “Чолғу ижрочилиги”, “Халқ ижодиёти”,
“Бастакорлик” ОТМ таълим йўналишлари ва мутахассисликлари бўйича
умумкасбий ва ихтисослик фанларидан дарс берувчи педагоглар учун

МАЪРУЗАЛАР МАТНИ

Ишчи ўқув дастури ЎзДСМИ ҳузуридаги педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ марказида кўриб чиқилди ва тасдиқланди. (_____ 2015 йил, № __ сонли баённомаси).

Тузувчи: А.Лутфуллаев – Ўзбекистон давлат консерваторияси профессори

Такризчи: А.Мансуров – профессор

1-мавзу: “Устоз-шогирд” мактаблари, уларнинг ривожланиш тенденциялари

Режа:

1. Инсоният маданиятида муслиқий ижрочилик ва устоз-шогирд анъанасининг пайдо бўлиши тарихидан.

2. Ўзбекистон ва жаҳон муслиқа маданиятида устоз-шогирд мактабларининг шаклланиши ва ривожланиш босқичлари.

3. Ўзбекистон ва жаҳон муслиқа маданиятида эътироф этилган устоз-шогирд анъаналарига оид энг сара муслиқий намуналарини тинглаш (амалий).

Калит сўзлар: устоз, шогирд, устоз-шогирд, устозлар мактаби, умумбашарий таълим, ижрочилик имкониятлари

Инсоният маданиятида муслиқий ижрочилик ва устоз-шогирд анъанасининг пайдо бўлиши тарихидан. Аввалам бор, ушбу ўқув-услугий мажмуа тузилишининг мақсади нимада эканлигини билиб олишимиз керак. Маълум бир чолғуда профессионал ижрочи олий таълим муассасаларида педагогик фаолият олиб бораётган, малака ошириш учун келган тингловчиларга “Устоз-шогирд” мактаблари, уларнинг ривожланиш тенденциялари ҳақида зарурий билимларни ўргатишдан иборатлигини, тингловчилар маърузаларни тинглаб, чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналарининг давомийлиги ҳақида аниқ тасаввурга эга бўлишлари зарурлигини ўқиб олишимиз даркор.

Сиз тингловчилар мутахассислигингиздан келиб чиқиб фақат асосий билишилиши лозим бўлган “Устоз-шогирд” тизимида педагогик фаолият олиб бориш методлари билан чегараланмай, балки устоз қиёфаси профессиограммаси, “Устоз-шогирд” анъаналари ривожига ҳисса қўшган буюк санъаткорларнинг ўрниқабилар ҳақида ҳам керакли билимларни олишларингиз зарур. Бу давр тақозоси, умумбашарий таълим талабларига жавоб беради. Тингловчилар дунёқарашини, билим чегарасини кенгайиб бориш зарур. “Устоз-шогирд” анъаналарини қадрия сифатида билиш билан уларнинг умумий савиялари баланд бўлади. Машғулотларда устозлардан шогирдларга ўтиб келаётган ижрочилик имкониятлари ва энг асосийси ижро талқини ҳақида ҳам сўз юритамиз, фикрлар алмашамиз.

Модул деб номланаётган бу суҳбат-машғулотлар Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти ҳузуридаги малака ошириш ва қайта тайёрлаш тармоқ марказининг тингловчилари учун киритилган “Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналари” деб номланган 10 соатга мўлжалланган курсдир. Жаҳон ва Ўзбекистон муслиқа маданияти ривожланишида кузатиб келинаётган “устоз-шогирдчилик” анъаналарини ўрганамиз (ўзаро суҳбатли фикр алмашиш ўтказилади...).

Ўзбекистон ва жаҳон мусиқа маданиятида устоз-шогирд мактабларининг шаклланиши ва ривожланиш босқичлари.

Ўзбекистон ва жаҳон мусиқа маданиятида эътироф этилган устоз-шогирд анъаналарига оид энг сара мусиқий намуналарини аудио ва видео ёзувли дискдан тинглаш ва томоша қилиш (амалий).

Саволлар:

“Устоз-шогирд анъаналари” деганда нимани тушунасиз?;

Ўзбекистон маданиятида “устоз-шогирд” анъаналари шаклланиши хусусида фикр билдиринг.;

Жаҳон маданиятида “устоз-шогирд” анъаналари шаклланиши хусусида фикр билдиринг.;

Ўз устозларингиз методлари ҳақида гапириб беринг.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Д.А.Муродова – Интерпретация фортепианной музыки. Т., “Мусиқа” нашриёти. 2006.

2. А.Қ.Лутфуллаев – Ўзбек халқ чолғуларида ижрочилик санъати. Т., “Мусиқа” нашриёти. 2010.

3. Р.Ю.Юнусов – Фахриддин Содиков. Т., 2005.

2-мавзу. Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналарининг давомийлиги ва “Устоз-шогирд” тизимида педагогик фаолият олиб бориш методлари

Режа:

1.Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналарининг давомийлиги.

2.“Устоз-шогирд” тизимида педагогик фаолият олиб бориш методлари.

3.Ўзбекистон ва жаҳон мусиқа маданиятида эътироф этилган устоз-шогирд анъаналарига оид энг сара мусиқий намуналарини тинглаш (амалий).

Калит сўзлар: таълимда устоз-шогирд, анъаналар давомийлиги, педагогик фаолият, ижрочилик фаолияти, эътироф

Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналарининг давомийлиги.

“Устоз-шогирд” тизимида педагогик фаолият олиб бориш методлари.

Ўзбекистон ва жаҳон мусиқа маданиятида эътироф этилган устоз-шогирд анъаналарига оид энг сара мусиқий намуналарини аудио ва видео ёзувли дискдан тинглаш ва томоша қилиш (амалий).

Саволлар:

“Устоз-шогирд” анъаналарининг давомийлиги” деганда нимани тушунасиш?;

“Устоз-шогирд” тизимида педагогик фаолият олиб бориш методлари ҳақида тасаввурингиз?;

“Устоз-шогирд” тизими қайси таълим фанлари билан боғлиқ?;

Эътироф тушунчасини мавзумиз билан боғлаб фикр билдиринг.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Д.А.Муродова – Интерпретация фортепианной музыки. Т., “Мусиқа” нашриёти. 2006.
2. А.Қ.Лутфуллаев – Ўзбек халқ чолғуларида ижрочилик санъати. Т., “Мусиқа” нашриёти. 2010.
3. Р.Ю.Юнусов – Фахриддин Содиков. Т., 2005.

3-мавзу. Устоз қиёфаси профессиограммаси ва “Устоз-шогирд” анъаналари ривожига ҳисса қўшган буюк санъаткорларнинг ўрни

Режа:

1.Устоз қиёфаси профессиограммаси ва “Устоз-шогирд” анъаналари ривожига ҳисса қўшган буюк санъаткорларнинг ўрни.

2.Устоз-шогирд анъаналари ва мактаблари ҳақидаги ўқув адабиётлар.

3.Ўзбекистон ва жаҳон мусиқа маданиятида эътироф этилган устоз-шогирд анъаналарига оид энг сара мусиқий намуналарини тинглаш (амалий).

Калит сўзлар: устоз қиёфаси, профессиограмма, дарс бериш услублари, буюк санъаткор

Устоз қиёфаси профессиограммаси ва “Устоз-шогирд” анъаналари ривожига ҳисса қўшган буюк санъаткорларнинг ўрни.

Устоз-шогирд анъаналари ва мактаблари ҳақидаги ўқув адабиётлар: Д.А.Муродова – Интерпретация фортепианной музыки. Т., “Муסיқа” нашриёти. 2006.; А.Қ.Лутфуллаев – Ўзбек халқ чолғуларида ижрочилик санъати. Т., “Муסיқа” нашриёти. 2010.; Р.Ю.Юнусов – Фахриддин Содиков. Т., 2005. Билан яқиндан танишув. Боблари бўйича таҳлилий суҳбатлар ўтказиш.

Ўзбекистон ва жаҳон муסיқа маданиятида эътироф этилган устоз-шогирд анъаналарига оид энг сара муסיқий намуналарини аудио ва видео ёзувли дискдан тинглаш ва томоша қилиш (амалий).

Саволлар:

“Устоз қиёфаси” деганда нимани тушунасиш?;

Устоз қиёфаси профессиограммаси деганда-чи?;

Дарс бериш услублари нималар билан боғлиқ?;

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Д.А.Муродова – Интерпретация фортепианной музыки. Т., “Муסיқа” нашриёти. 2006.
2. А.Қ.Лутфуллаев – Ўзбек халқ чолғуларида ижрочилик санъати. Т., “Муסיқа” нашриёти. 2010.
3. Р.Ю.Юнусов – Фахриддин Содиков. Т., 2005.

4-мавзу. “Устоз-шогирд” анъаналарини қўллаш методикаси ҳақидаги билим ҳамда кўникмаларни шакллантириш (2 соат)

Режа:

1. “Устоз-шогирд” анъаналарини қўллаш методикаси ҳақидаги билим ҳамда кўникмаларни шакллантириш

2. Олий таълим тизимида чолғу ижрочилиги фанлари педагогларига қўйиладиган талаблар.

3. Ўзбекистон ва жаҳон муסיқа маданиятида эътироф этилган устоз-шогирд анъаналарига оид энг сара муסיқий намуналарини тинглаш (амалий).

Калит сўзлар: қўллаш методикаси, чолғу ижрочилиги фанлари, кўникмаларни шакллантириш, педагогларга қўйиладиган талаблар.

“Устоз-шогирд” анъаналарини қўллаш методикаси ҳақидаги билим ҳамда кўникмаларни шакллантириш.

Олий таълим тизимида чолғу ижрочилиги фанлари педагогларига қўйиладиган талаблар.

Ўзбекистон ва жаҳон мусиқа маданиятида эътироф этилган устоз-шогирд анъаналарига оид энг сара мусиқий намуналарини аудио ва видео ёзувли дискдан тинглаш ва томоша қилиш (амалий).

Саволлар:

“Анъаналарни қўллаш методикаси” деганда нимани тушунасиш?;

Олий таълим тизимида чолғу ижрочилиги фанлари педагогларига кандай талаблар қўйилади?;

Чолғу ижрочилиги фанлари қайсилар?;

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Д.А.Муродова – Интерпретация фортепианной музыки. Т., “Мусиқа” нашриёти. 2006.
2. А.Қ.Лутфуллаев – Ўзбек халқ чолғуларида ижрочилик санъати. Т., “Мусиқа” нашриёти. 2010.
3. Р.Ю.Юнусов – Фахриддин Содиков. Т., 2005.

Интернет маълумотлари:

10. <http://www.assc.uz/Axborotresursmarkazi>
11. <http://www.conservatoriy.uz>
12. <http://www.gov.uz>
13. <http://www.lex.uz>
14. <http://www.ziyonet.uz>
15. www.tdpu.uz
16. www.dsmi.uz
17. www.bimm.uz
18. www.dsmimarkaz.uz

3.ТАҚДИМОТ

Жаҳон маданиятида, хусусан чолғу ижрочилиги таълими «устоз-шогирд» анъаналари акс эттирилган фотолар галереяси орқали сиймоларни кўриб, аниқ тасаввурга эга бўлиш мумкин.

10 бет фото сувратлар бўлади!!!

4. TEST CABOJLIARI

avol raqami	Test topshirig'i	To'g'ri javob	Muqobil javob	Muqobil javob	Muqobil javob
1.	Eng avval qaysi cholg'ular paydo bo'lgan?	*Shovqinli cholg'ular.	Damli cholg'ular.	Zarbli cholg'ular	Torli cholg'ular.
2.	Turkiston xalk konservatoriya si nechanchi yil tashkil etilgan?	*1918 yil	1910 yil	1938 yil	1906 yil
3.	Toshkent davlat konservatoriya si nechanchi yil tashkil etilgan ?	*1936 yil	1922 yil	1930 yil	1924 yil
4.	O'zbek xalq cholg'ularini takomillashtirish ishida kim rahbarlik qilgan?	*A.Petrosyans	S.Didenko	N.Ryuxin	I.Akbarov
5.	O'zbekiston davlat konservatoriya si qachondan beri faoliyat ko'rsatmoqda?	*2002 yil	1986 yil	1998 yil	2000 yil
6.	O'zbek xalq cholg'ulari kafedrasiga kim rahbarlik qilgan?	*A.Petrosyans	I.Akbarov	S.Didenko	Kevxoyans

7.	O'zbek xalq cholg'ulari fakulteti nechanchi yili tashkil etilgan?	*1949 yil	1894 yil	1996 yil	1936 yil
8.	1952 yilda xalq cholg'ulari fakultetini bitirgan birinchi changchi?	*A.Odilov	R.Nigmatov	A.Lutfulla yev	F.Shukurova
9.	A.Petrosyans bilan birga yana qaysi usta cholg'ularni takomillashtirish ishida faol ishtirok etgan?	*S.Didenko	I.Akbarov	B.Otayev	B.Abduraxmonov
10.	Cholg'ularni takomillashtirishda nechta masalaga asosiy urg'u berilgan?	*5 ta	3 ta	8 ta	2 ta
11.	Cholg'ular nima sababdan takomillashtirilgan?	*ko'p ovovzli orkestr tuzish uchun.	ansambl ijrosi uchun.	yakka ijro uchun.	milliy asarlarni ijro etish uchun.
12.	Xalq cholg'ulari bo'yicha birinchi tanlov nechanchi yili o'tkazilgan?	*1971 yil	1965 yil	1973 yil	1976 yil
13.	Umumiy musiqiy qobiliyatlarga qaysi unsurlar qiradi?	*juda nozik, chuqur musiqani idrok etib, uni qabul qilinishi	aniq bir musiqiy timsol yaratish tasavvuri	yuqori darajali musiqiy qobiliyatlari	ijrochilikni boshqarish qobiliyati

14.	Umumiy ijrochilik qobiliyatlarga qaysi unsurlar kiradi?	*sahnada eshituvchilar bilan aloqa o'rnata olish	aniq bir musiqiy timsol yaratish tasavvuri	ijrochilikni nazorat etish va boshqarish qobiliyati	musiqani chuqur sezish
15.	Pedagogik qobiliyatlar nimalardan iborat?	*tashkilotchilik, kommunikativ	didaktik, ekspressiv, perseptiv, suggestiv,	pedagogik intizom	qabul qilish
16.	Tashkilotchilik qobiliyatlar nimalardan iborat?	*O'z oldiga qo'ygan maqsad-muammolarni yechib ishni tashkil qilishdan iborat	O'z oldiga qo'ygan maqsadga intilish	Ijrochilar bilan ijodiy hamnafslilikda bo'lish	Ijrochilar bilan ijodiy hamnafslilikda bo'lish
17.	Ijrochilik jarayonining murakkab jismoniy va ruhiy kechinmalarida qaysi sezgi a'zolari qatnashadi?	*His-tuyg'u, hayajon, aql	Ko'rish, eshitish, hotira, xarakter mayllari, tafakkur, tasavvur,	Idrok	Ob'ektiv dunyoga sub'ektiv munosabat kechinmalari
18.	Tafakkur nima?	*Ob'ektiv borliqning fikrda, mushohada va aqlda uning tahlili va sintezi bilan aks etish jarayonidir	Musiqani badiiy anglash	Ijodiy jarayonning murakkab pog'onasi	O'z dirijyorlik talqinini amalga oshirish.
19.	Badiiy obrazning omillari nimadan iborat?	* mantiqiy (shakl, janr, mazmun)	shakl, janr, mazmun	oliy nafosat emotsiya	ruhiy (kayfiyat, tasavvur, ifoda, iroda);

20.	Uslubiyat fan sifatida qachon va qayerda shakllangan ?	*1862 yilg Peterburg va 1868 yili Moskva konservatoriyalari ochilishi bilan	1936 yili O'zbekiston da konservatoriya tashkil qilingandan so'ng	Parij konservatoriyasi ochilishi bilan	Boku konservatoriyasi tashkil qilinganidan keyin
21.	Ustoz sozanda pedagoglar tomonidan nechta ijrochilik tamoyili ilgari surilgan?	*To'rtta, texnik mahoratni badiiy mazmunga xizmat qildirish, «cholg'uni kuylatish» yuksak badiiy ijro	Uchta	Oltita	Ikkita
22.	Bolani qiziqtirish va ta'sir qilish orqali qanday natijalarga erishiladi?	*Qadimiy rivoyat va afsonalar, yetuk ijrochilar ijodini gapirib berish orqali ta'sir etib qiziqtiriladi	Qiziqtirish orqali hech qanday natijalarga erishib bo'lmaydi	Bolani qiziqtirish va ta'sir qilish orqali hech qanday natijalarga erishilmaydi	Bolani o'zida bo'lishi kerak
23.	Dastur tanlashda o'qituvchi nimalarga e'tibor qaratmog'i lozim?	*Ovoz ko'lami, o'quvchi ongi, talaffuzi, psixofiziologik holatiga qarab asar tanlanadi	Ota – onasi istak va talabiga binoan	O'zi xoxlagan asarni aytishi mumkin	Epchilligiga qarab tanlash mumkin
24.	Xonandalik va umuman musiqa ijrosiga ko'nikish qanday jarayon?	*Murakkab psixofiziologik jarayon bo'lib, ko'nikma va malakalarning shakllanish jarayoni	Murakkab psixofiziologik jarayon	Bolalikdan o'smirlikka o'tish jarayoni	Ko'plab asarlarni eshitish orqali ko'nikma hosil qilinadigan jarayondir

25.	O'quvchilarda yengil va bemalol xonish qilishga ruhiy ko'nikmalar qaysi yo'l bilan hosil qilinadi?	*O'zini bo'sh qo'yib, kuylash, xayajonlanmasdan berilib kuylash, o'z iqtidoriga ishonishi lozim	O'zini bo'sh qo'yib, kuylash	Xayajonlanmasdan berilib kuylash	O'z iqtidoriga ishonishi lozim
26.	Ijro maktablari deganda nimani tushunasiz?	*Ma'lum dorilfunun o'tagan, o'z uslubi va o'z ijro yo'liga ega bo'lgan ustoz xonandalar tushuniladi	O'rta maktab tushuniladi	O'qimishli shaxs tushuniladi	Vohalarga xos ijrolar tushuniladi
27.	Musiqiy eshitish qanday tarbiyalanadi ?	*Solfedjio, ya'ni notalarni kuylash orqali rivojlantiriladi	Eshitish a'zolari tozalanadi	Shovqinli tovushlar eshitiladi	Bir ton, yarim tonni farqiga borilmaydi
28.	O'quvchini qiziqtirish va ta'sir qilish orqali qanday natijalarga erishiladi?	*Zehni o'tkirlashtiriladi, bilimi mustahkamlanadi, ruhiy jarayon faollashtiriladi	Jismoniy sog'lom va baquvvat bo'ladi	Ko'zi o'tkir, jasur va chaqqon bo'ladi	Yaxshi yuguradigan va suvda suzadigan sportchi bo'ladi
29.	O'quvchiga asar emas, balki asarga o'quvchini moslashtirish deganda nimani tushunasiz?	*imkoniyat darajasida to'lig'icha ijro qilish	Kupyr qilish	Avjlarini olib tashlash	Kadensiyani qisqartirish
30.	Hoji Abdulaziz qaysi ustozlardan ta'lim olgan?	*Hoji Rahimqul, Ota Jalol va boshqalar	O'lmas Rasulov, Jo'ra va Axmadjon Shukurovlar	Mulla To'ychi, Yunus Rajabiy, Davlat Oxun	Komiljon Otaniyozov, Hojixon Boltayev, Bola baxshi

5. МУТУХАССИС ТОМОНИДАН БЕРИЛГАН ТАҚРИЗ

**Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти ҳузуридаги
Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш
тармоқ маркази томонидан олий таълим муассасалари педагоглари учун
малака ошириш курсларида ўтиладиган
“Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналари” модули
Ўқув-услубий мажмуасига**

ТАҚРИЗ.

ЎЗДК профессори А.Қ.Лутфуллаев томонидан ЎЗДСМИ ҳузуридаги Тармоқ маркази томонидан олий таълим педагоглари учун **“Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналари”** модули Ўқув-услубий мажмуаси тасдиқланган намунавий ва ишчи ўқув дастурлари асосида, берилган шаклларга биноан тузилган. Тақриз учун тақдим этилган бу ЎУМ олий таълим муассасалари педагогларидан ўз малакасини оширишга келган профессор-ўқитувчилари учун мўлжалланган. У ОТМ профессор-ўқитувчиларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш давлат талабларига мос келади.

Тингловчи-педагог мутахассисларга қўйиладиган давлат талаблари, замонавий инновацион таълим технологиялари ва уларнинг турлари ҳисобга олиб, **“Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналари”** модулида замонавий педагогик технологиялардан фойдаланиш ва таълим-тарбия жараёнида ўз мутахассисликлари бўйича амалиётда қўллай олиши акс эттирилган. Унда замонавий интерактив усуллардан фойдаланиш, муаммоли ўқитишнинг аҳамияти ва уни ўқув жараёнига тадбиқ этиш усуллари, амалий ҳамда маъруза жараёнлари ўз аксини топган.

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти ҳузуридаги Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази томонидан олий таълим муассасалари педагоглари учун малака ошириш курсларида ўтиладиган **“Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналари”** модулининг профессор А.Лутфуллаев томонидан тузилган Ўқув-услубий мажмуаси (ЎУМ)ни тадбиқ қилишга тавсия этаман.

**Ўзбекистон давлат консерваторияси
Бастакорлик ва чолғулаштириш кафедрасининг
профессори,
Ўзбекистон Бастакорлар уюшмасининг
аъзоси, бастакор**

Аваз Мансуров

2.03.2015 й.

6.ЭКСПЕРТ ХУЛОСАСИ

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти хузуридаги Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази томонидан олий таълим муассасалари педагоглари учун малака ошириш курсларида ўтиладиган
“Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналари” модули ўқув-услубий мажмуаси хусусида
ЭКСПЕРТ ХУЛОСАСИ.

Эксперт хулосаси учун тақдим этилган - ЎзДСМИ хузуридаги Тармоқ маркази томонидан олий таълим педагоглари учун **“Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналари”** модули ўқув-услубий мажмуаси тасдиқланган намунавий ва ишчи ўқув дастурлари асосида, талаб қилинган шаклларга биноан тузилганлиги маълум. ЎУМ олий таълим муассасаларидан малакасини оширишга келган профессор-ўқитувчилар чуқур билимларга эга бўлишлари учун мўлжалланганлиги аниқ. У ОТМ профессор-ўқитувчиларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш давлат талабларига мос келади.

Тузувчи А.Лутфуллаев ўқув-услубий мажмуани тузишда малака оширишга келган тингловчи-педагог мутахассисларга қўйиладиган давлат талаблари, замонавий инновацион таълим технологиялари ва уларнинг турлари ҳисобга олган. **“Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналари”** модулида ҳозирги замон педагогик технологиялардан фойдаланиш ва таълим-тарбия жараёнида ўз мутахассисликлари бўйича амалиётда қўллай олиши акс эттирилган. Шунга биноан замонавий интерактив усуллардан фойдаланиш, муаммоли ўқитишнинг аҳамияти ва уни ўқув жараёнига тадбиқ этиш усуллари, амалий ҳамда маъруза жараёнлари мажмуада ўз аксини топган.

Профессор А.Лутфуллаев томонидан тузилган, Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти хузуридаги Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази томонидан олий таълим муассасалари педагоглари учун малака ошириш курсларида ўтиладиган **“Чолғу ижрочилиги таълимида “Устоз-шогирд” анъаналари”** модулининг ўқув-услубий мажмуаси (аудио-видео ёзувли диск иловаси билан) таълим жараёнига тадбиқ этишга лойиқ, деб ҳисоблайман.

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти “Чолғу ижрочилиги” кафедраси мудири, профессор

Ўрозали ТОШМАТОВ

5.03.2015 й.